

Підтримка українських переселенців з обмеженими можливостями сприймати друковану інформацію

Інформація для бібліотек Євросоюзу, які надають доступні матеріали для читання

Правниче поле: Україна і ЄС

Маракешський договір про полегшення доступу сліпих, осіб з порушенням зору чи іншими обмеженими можливостями сприймати друковану інформацію - це досконале міжнародне правниче поле створювати і поширювати примірники у доступних форматах, а також обмінюватися книжками у доступних форматах, долаючи національні кордони.

Хоча Україна ще не приєдналася до Маракешського договору, Закон України Про авторське право (2018) і суміжні права дозволяє створення примірників у доступних форматах для осіб з обмеженими можливостями сприймати друковану інформацію для використання з некомерційною метою¹. Також видається можливим надсилання творів у доступних форматах в інші країни, наприклад, країни ЄС.

ЄС імплементував Маракешський договір 2018-го року. Імплементация регулюється двома документами: Директивою, яка дозволяє створення і циркуляцію примірників у доступних форматах в межах ЄС, і Положенням про транскордонний обмін примірниками у доступних форматах між країнами членами ЄС і не членами ЄС, які приєдналися до Маракешського договору².

Отже, якщо національне законодавство про авторське право дозволяє імпорт примірника у доступних форматах, бібліотека чи інша авторизована установа в країні ЄС може використовувати цей примірник згідно чинного законодавства. Наприклад, вона може надати примірник особі, яка його потребує у країні, чи бібліотеці іншої країни ЄС, а також отримати цей примірник з бібліотек країн ЄС.

Приклад: Член ЄС - Литва

Як зазначалося вище, Закон України Про авторське право дозволяє бібліотекам чи громадським організаціям сліпих експортувати примірники в доступних форматах до авторизованої установи іншої країни, скажімо, Литви - члена ЄС. Литовське законодавство також дозволяє бібліотекам чи громадським організаціям сліпих імпортувати примірники в доступних форматах з України. Стаття 15(1)(5) литовського законодавства про авторське право визначає публічне поширення творів як ексклюзивне право, а імпорт є формою поширення. Проте, імпорт одного цифрового примірника твору не призначеного для широкого поширення видається можливим³.

І тут починає працювати Маракешський договір. Литва оновила свій закон про авторське право 2018-го року, щоб імплементувати Маракешський договір, як того вимагає законодавство ЄС. Стаття 25(2) Директиви ЄС дозволяє бібліотеці чи іншій авторизованій установі ділитися легально отриманим примірником у доступному форматі з бібліотеками 27 країн-членів ЄС, а також безпосередньо з особами з інвалідністю з цих країн. Стаття 25(6) Положення ЄС дозволяє надсилати примірники у доступних форматах країнам за межами ЄС, які долучилися до договору. Отже, бібліотека чи інша авторизована установа в Литві може пересилати такі примірники, отримані з України, авторизованим установам і українцям - особам із інвалідністю в країнах Маракешського договору по всьому світу.

Приклад: Як Бібліотека Литви для сліпих підтримує українських переселенців

У Литві зараз перебуває понад 60,000 осіб, які виїхали з України з початку російського нападу. У співпраці з українською спілкою інвалідів, Бібліотека Литви для сліпих (LAB) отримала дитячі книжки та книжки для підлітків українською мовою (зараз понад 200 аудіо книжок у форматі mp3 і 100 книжок шрифтом Брайля у друкованому і електронному форматі). Ці книжки доступні бенефіціарам через онлайн бібліотеку ELVIS (<https://elvislab.lt/>).

Бібліотекарі LAB описали та інтегрували книжки у свій та інші онлайн каталоги, щоб підвищити видимість і використання книжок. Бібліотекарі інших країн - Польщі, Чехії, Німеччини, тепер можуть швидше реагувати на запити українців-переселенців з обмеженими можливостями сприймати друковану інформацію.

Щоб отримати більше інформації, скontaktуйте з Inga Davidoniene, Директоркою Бібліотеки Литви для сліпих: i.davidoniene@labiblioteka.lt

Контекст

З початку війни в Україні у лютому 2022-го року, понад шість мільйонів осіб перетнули кордон України в пошуках тимчасового прихистку у понад сорока країнах⁴. Більшість з них - жінки і діти. Вчителі Європи працюють над інтеграцією українських дітей у місцеві школи, надаючи мовну і навчально-освітню підтримку.

Близько 10% українських переселенців у ЄС мають інвалідність⁵ і це створює додаткові перешкоди. Для сліпих і осіб з вадами зору читання матеріалів у доступних форматах критично важливо для охорони здоров'я, пошуку житла, отримання соціальної допомоги та освіти.

Матеріали у доступних форматах українською відіграють наріжну роль у

Попередження. Інформація у цьому документі не є юридичною рекомендацією. EIFL не несе жодної відповідальності за надану інформацію. Якщо у вас виникають сумніви, проконсультуйтеся з юристом.

підтримці дітей-переселенців і молодих осіб з обмеженими можливостями сприймати друковану інформацію, спричиненими сліпотою, вадами зору, дислексією і аутизмом. Бібліотеки ЄС намагаються якнайшвидше задовольняти нагальні потреби і надавати дитячі книжки та інші матеріали у доступних форматах.

Інформація про Маракешський договір

“Маракешський договір має чіткий гуманітарний і соціальний вимір і його основна мета - створити набір обов'язкових винятків і обмежень для потреб сліпих, осіб з вадами зору і інших осіб з інвалідністю”. Більше інформації:

<https://www.wipo.int/treaties/en/ip/marrakesh/>

Перелік країн, які приєдналися до Маракешського договору:

<https://bit.ly/MarrakeshTreatyCountryList>

Інформація про національну імплементацію Маракешського договору ARL compilation of legal provisions that implement the Treaty's requirements in Marrakesh countries,

<https://www.arl.org/national-implementations-marrakesh/>

IFLA Marrakesh Monitoring Report sets out specific library rights as implemented under the treaty in each country (January 2022),

<https://repository.ifla.org/handle/123456789/1861>

¹ Закон України Про авторське право і суміжні права, Пункт 6 частини першої статті 21 в редакції Закону № 927-VIII від 25.12.2015; із змінами, внесеними згідно із Законом № 2581-VIII від 02.10.2018

² Directive (EU) 2017/1564 on permitted uses of certain works protected by copyright for the benefit of persons who are blind, visually impaired or otherwise print-disabled; Regulation (EU) 2017/1563 on the cross-border exchange between EU and non-EU countries of accessible format copies of certain works for the benefit of persons who are blind, visually impaired or otherwise print-disabled

³ Інші країни ЄС, які хотіли б отримати примірники у доступних форматах з України, і які не беруть участі у Маракешському договорі, повинні перевірити, чи їхнє законодавство дозволяє імпорт окремого примірника. Якщо країна-експортер бере участі у Маракешському договорі, то така перевірка не потрібна.

⁴ <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>

⁵ <https://www.europarl.europa.eu/doceo/>

Вересень 2022

Щоб отримати більше інформації, скontaktуйте з Менеджеркою програми EIFL Авторське право і бібліотеки - teresa.hackett@eifl.net